

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4
Academic administration of the Buddhist scripture school general
education department group 4

พระสมุห์สมพร อุชฺฐมโม(นิมนวล)*

Phrasamusomporn Ujudhammo (Nimnual)*

วรกฤต เกื้อนช้าง**

Worrakrit Thuenchang**

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้้อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคน ซึ่งมีหลักสำคัญในการจัดการศึกษา คือ เด็กจะต้องได้รับสื่อเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก รูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้และการทดสอบทางการ ศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แต่ละบุคคลดังนั้น จะเห็นได้ว่า ฝ่ายบริหารวิชาการในโรงเรียน เป็นงานหลักที่สำคัญที่สุด และถือว่าเป็นหัวใจของโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ส่วนงานด้านอื่นๆ จะเป็นตัวช่วยเสริมสร้างและส่งผล ให้งานวิชาการสำเร็จไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้อง กับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่กล่าวว่า การ บริหารวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่ง กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการ บริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

Educational Management for Students in the Buddhist Scripture School General education department Is an education aimed at students Learning appropriately to the potential and ability of each child. Which has an important principle in education, children must receive technology media Facilities,

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, E-mail. p5570204023@gmail.com

** รองศาสตราจารย์, อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุฎีนิพนธ์ร่วมหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

educational management model, curriculum, learning process and formal testing
 Appropriate education that is in line with the needs of the learners So each individual can see that the academic administration department in the school Is the most important work And is regarded as the heart of the school in developing quality students. In other areas Will be a aid to strengthen and effect Make academic work successful with efficiency, which is in accordance with the National Education Act B.E. 2542 and amended (Version 2) B.E. 2545, which states that academic administration is the primary mission of the school that focuses on Decentralize management to the school as much as possible With the intention of giving the school the strength to Administration and management Able to develop courses and procedures Study, including evaluation and evaluation Including the arrangement of supporting factors Student quality development Local community With quality and efficiency

Keyword: Academic Administration, Buddhist Scripture School General education Department

บทนำ

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยประปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตน์ไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีก แผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป”¹ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศระเบียบกระทรวงฯ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ทำให้มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบงานคณะสงฆ์และพัฒนากิจการพระพุทธศาสนาโดยตรง คือ สำนักงาน

¹ คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ, คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวกับพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557), หน้า 1.

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งแยกมาจากกรมการศาสนา ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีระเบียบควบคุมการดำเนินงานที่ชัดเจน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้ออกระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษานี้ในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักร ก็จะได้ศาสนทายาทที่ดีมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุเหล่านี้ลาสิกขาไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไปด้วยเช่นกัน

ต่อมา โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข (เพิ่มเติม) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ในหมวดที่ 2 มาตรา 12 ว่า “นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน² ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง และมาตรา 18 (2) กำหนดว่า “โรงเรียนได้แก่โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น” ดังนั้น จึงถือได้ว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อความในมาตรา 12 และมาตรา 18 (2) แห่งพระราชบัญญัตินี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 เพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2553 ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ต่อมาพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 6(3) ว่าด้วยการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งแผนบาลีสนามหลวงและแผนกธรรมสนามหลวง ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ³ มาตรา 23 ให้การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ได้จัดให้แก่พระภิกษุและ สามเณรเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วแต่กรณี⁴

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยเทียบกับชั้น

² พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, หน้า 5.

³ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562, หน้า 3.

⁴ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562, หน้า 14.

มัธยมศึกษาสายสามัญ โดยจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุ สามเณร ที่จะได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานพระพุทธศาสนา เป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวชิราวุธพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา⁵ อันเป็นพื้นฐานการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัยตามควรแก่ฐานะานุรูปและความสนใจเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนให้จบในตัวเองได้ หรือเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อมุ่งส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร มีบุคลิกภาพและอาจารย์วัดอันสมควรแก่สมณเพศ และเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร ค้นพบความสามารถความสนใจความถนัดเฉพาะตน และช่วยให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทางคัมภีร์ และคติธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้ตามควรแก่สมณวิสัย โดยไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์ รวมทั้งเพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณรเมื่อเรียนจบแต่ละชั้นย่อมได้ความรู้เป็นเครื่องบริหารรักษาตนขณะบวชอยู่ เมื่อลาสิกขาออกไปย่อมมีความรู้พอควรแก่อัตภาพเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมฆราวาส และหากมุ่งหมายจะเรียนรู้ให้สูงขึ้นในระดับอุดมศึกษาก็ย่อมได้ โดยมีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รับพระภิกษุ สามเณร ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เข้าศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทั้งสองโดยตรง สำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีโครงสร้างการดำเนินงานเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไปโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะให้การสนับสนุน เป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนดไว้⁶ ปัจจุบันการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีปัญหาหลายประการ คือ ทั้งด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการศึกษาที่มีมาตรฐานต่ำกว่าระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งด้านหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ดูแล รวมถึงระบบการจัดการศึกษาที่ขาดคุณภาพ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม⁷

ตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ออกประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เรื่อง กำหนดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก

⁵พระเฉลิมชาติ ชาติวโร (อิทธิรงค์), *ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย*, (กรุงเทพมหานคร: นวสารสินการพิมพ์, 2552), หน้า 1.

⁶พระภราดร สุขากุล, *การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 12* (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, 2547), หน้า 2.

⁷สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, *รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2* (ระหว่าง พ.ศ. 2549 - 2551 โรงเรียนพระปริยัติธรรมธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2551), หน้า 1 - 10.

สามัญศึกษา พ.ศ. 2546 โดยเป็นการเห็นชอบปรับปรุงประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยยึดตามหลักการให้รวมกลุ่มที่มีขนาดเล็ก และแยกกลุ่มที่มีขนาดใหญ่จำนวน 14 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและครอบคลุมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 จึงเกิดขึ้นมาโดยแยกกลุ่ม จากสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ประกอบด้วย จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย กำแพงเพชร ตาก พิจิตร เพชรบูรณ์ และจังหวัดนครสวรรค์ จนกระทั่งต่อมาในปีพ.ศ. 2555 มีประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2555 ซึ่งสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 จึงมีการกำหนดไว้ในประกาศฯ ณ วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2555 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย กำแพงเพชร ตาก พิจิตร เพชรบูรณ์ และจังหวัดนครสวรรค์ รวม จำนวน 25 โรงเรียน โดยมี พระครูกิตติรัตนานุกูล ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 ปัจจุบันสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 มีพระมหาธีรวัฒน์ ธีรวิวัฒน์เมธี, ดร. ผู้อำนวยการโรงเรียนโสภณวรคุณวิทยา ดำรงตำแหน่ง เป็นประธานกลุ่มโรงเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับดูแล ติดตาม ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 จำนวน 8 จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 โรงเรียน จังหวัดสุโขทัย จำนวน 3 โรงเรียน และจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 2 โรงเรียน จังหวัดตาก จำนวน 2 โรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 8 โรงเรียน พิจิตร จำนวน 1 โรงเรียน เพชรบูรณ์ จำนวน 4 โรงเรียน ตาก จำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 โรงเรียน

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ สถาบันการศึกษาจะมีมาตรฐานหรือไม่ มักจะพิจารณาจากผลงานทางด้านวิชาการเป็นหลัก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้าง ความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการ และเตรียมพร้อมในด้านบุคลากร อุปกรณ์วัสดุ สื่อ ตลอดจน อาคาร ห้องเรียน เป็นต้น มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

รุจีรี ภู่อาระ และ จันทรานี สงวนนาม กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ⁸

⁸ รุจีรี ภู่อาระ และ จันทรานี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บุ๊ค พอยท์ จำกัด, 2545), หน้า 56.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การบริหารงาน หรือการดำเนินงานทุกชนิดในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มีหน้าที่และภารกิจโดยตรงในการจัดการศึกษา มีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ นำไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี⁹

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ว่า เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน¹⁰

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน¹¹

ธีรยุทธ พึ่งเพียร กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิด ในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียนต้องเป็นผู้นำในด้านวิชาการ โดย ทำงานร่วมกับคณะครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกท่านทำงาน ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในด้านการสอน¹²

กมล ภูประเสริฐ กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหาร ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจสถานศึกษา¹³

สรุปได้ว่า การบริหารงาน วิชาการ คือ การบริหารหรือการดำเนินงานกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

⁹ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, *การจัดและการบริหารงานวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2550), หน้า 3.

¹⁰ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*, (เอกสารประกอบการสอน, 2550), หน้า 30.

¹¹ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, *การบริหารงานวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2553), หน้า 2.

¹² ธีรยุทธ พึ่งเพียร, *คู่มือประกอบการบรรยาย การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์*, หน้า 227.

¹³ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, *การจัดและการบริหารงานวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2550), หน้า 3.

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือ ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์กล่าวคือเป็นคนเก่ง เป็นคนดีและมีความสุข งานวิชาการเป็นงานที่ทำให้การบริหารสถานศึกษารุดลุดประสงคดังกล่าว โดยถือว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณ ส่วนงาน อื่นๆถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน สอดคล้องกับการศึกษาของสมิทซ์และคณะ (Smith and Others) ในด้านการใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงาน ในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจัดลำดับความสำคัญของ ภารกิจการบริหารสถานศึกษา เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

อันดับ 1 การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40

อันดับ 2 การบริหารบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ 20

อันดับ 3 การบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20

อันดับ 4 การบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5

อันดับ 5 การบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5

อันดับ 6 การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5

อันดับ 7 งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ ให้ข้อคิดว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา ในระดับสถานศึกษาการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน¹⁴

จันทร์ธานี สงวนนาม ได้ให้ทัศนะคิดว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็น อย่างยิ่ง ส่วนการบริหารด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็เพียงส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา

¹⁴ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, การจัดการและการบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550), หน้า 4.

ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ในการบริหาร จะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุ จุดหมายของ หลักสูตร¹⁵

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของ สถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัด ปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ได้อย่างมีคุณภาพ¹⁶

ปัญญา แก้วกีฏร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล ได้กล่าวว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจ สำคัญ ในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาเพราะเกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรและการเรียน การสอน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน¹⁷ จากความหมายของความสำคัญของการ บริหารงานวิชาการที่กล่าวมา

สรุปได้ว่า การ บริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งใน การบริหารจัดการ เพราะเป็นการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการเรียนการสอน ตลอดจน การวัดผลและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยตรง

ขั้นตอนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของสถานศึกษา และมีขอบข่ายค่อนข้างกว้าง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. ขั้นตอนดำเนินการ เป็นการกำหนดนโยบายและวางแผนงานด้านวิชาการ โดยมีงานต่อไปนี้

- 1.1 จำทำแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 1.2 จัดสภาพงานวิชาการและวิธีการทำงาน
- 1.3 จัดครูอาจารย์เข้าสอน
- 1.4 จัดทำโครงการสอน
- 1.5 จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน
- 1.6 จัดตารางสอน
- 1.7 ปฐมนิเทศนักเรียน
- 1.8 การลงทะเบียนเรียน

¹⁵ จันทราณี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊คพอยท์จำกัด, 2551), หน้า 148.

¹⁶ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ทักษิณ, 2550), หน้า 28.

¹⁷ ปัญญา แก้วกีฏร และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล, **การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียน หรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545), หน้า 17.

2. ขั้นการดำเนินงาน เป็นขั้นที่จัดและดำเนินงาน รวมทั้งการควบคุมดูแลให้ปฏิบัติตาม แผนที่วางไว้

2.1 การดำเนินการสอนตามหลักสูตร โดยการดูแลให้การสอนเป็นไปตาม โครงการสอนในแต่ละวิชา เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

2.2 การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางวิชาการ

2.3 งานเกี่ยวกับการบริการ การส่งเสริมให้มีการบริการเกี่ยวกับสื่อการสอน เพื่อช่วยเหลือครูในด้านการสอนและอุปกรณ์ต่างๆรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก

3. ขั้นส่งเสริมและติดตามผลในด้านวิชาการ เพื่อให้ได้มาตรฐานของงานวิชาการ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริม ปรับปรุง พัฒนาและประเมินผลงานด้านวิชาการดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ

3.2 สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ ได้แก่ การกำหนด จุดมุ่งหมายและนโยบายที่เหมาะสมกับโรงเรียน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.3 ริเริ่มและสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานด้านวิชาการ

3.4 จัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา

3.5 จัดให้คณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ

3.6 จัดตั้งคณะทำงานทางวิชาการขึ้น ลักษณะของคณะอาจจัดรวมกันเป็นคณะ ครูในแผนกเดียวกัน มาร่วมกันทำงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3.7 ส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุมหรือชมรมวิชาการ เพื่อจัดกิจกรรมและเผยแพร่ทางด้านวิชาการ

3.8 ส่งเสริมให้มีการเข้าร่วมประชุมสัมมนา/กอบรม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน ความรู้และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ

3.9 ส่งเสริมให้ศึกษาต่อเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

สรุปว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4 มีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนดำเนินการ เป็นการ กำหนดนโยบายและวางแผนงานด้านวิชาการ ขั้นขณะดำเนินการ เป็นการทำตามนโยบายที่กำหนด และขั้นส่งเสริมและติดตามผล เป็นการส่งเสริม ปรับปรุง พัฒนาและประเมินผลงานด้านวิชาการให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4

ตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ออกประกาศคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เรื่องกำหนดกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546 โดยเป็นการเห็นชอบปรับปรุงประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยยึด

ตามหลักการให้รวมกลุ่มที่มีขนาดเล็ก และแยกกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ จำนวน 14 กลุ่มโรงเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและครอบคลุมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4 จึงเกิดขึ้นมาโดยแยกกลุ่มจากสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2555 มีประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2555 ซึ่งสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4 จึงมีการกำหนดไว้ในประกาศฯ ณ วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2555 ปัจจุบันประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก, สุโขทัย, ตาก, อุตรดิตถ์, กำแพงเพชร, พิจิตร, เพชรบูรณ์, นครสวรรค์, มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 25 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 2,794 รูป ครูประจำ 141 รูป/คน ครูพิเศษ 120 รูป/คน และเจ้าหน้าที่ 56 รูป/คน โดยมี พระครูกิตติรัตนานุกูล เป็นประธานบริหารงานในกลุ่มโรงเรียน

งานวิชาการ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องงานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องหาหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งงานวิชาการที่ครูจะต้องปฏิบัติจะประกอบด้วยภารกิจหลัก ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
- 1.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบผลการเรียน
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 1.5 การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี
- 1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบการประกัน
- 1.10 คุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.11 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.12 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.13 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สรุป

การบริหารวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญาเอกซึ่งทุกโรงเรียนทุกสถาบันต้องมีการวางแผนและส่งเสริมในด้านวิชาการให้ได้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนแล้วจบออกมามีคุณภาพและประสิทธิภาพโดยเฉพาะโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ก็ต้องเน้นการบริหารวิชาการให้ทันต่อโลกต่อสถานการณ์ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง เพื่อพระภิกษุสามเณรจะได้มีความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรมสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาตราบนานเท่านานต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

ซึ่งการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยยึดตามหลักการให้รวมกลุ่มที่มีขนาดเล็ก และแยกกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานและครอบคลุมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4 จึงเกิดขึ้นมาโดยแยกกลุ่มจากสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2555 มีประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษางานวิชาการ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องงานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วย ได้แก่การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผลการประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอนเทคโนโลยีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและครอบครัวองค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ,พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.กรุงเทพฯ:คุรุสภา, 2553.
- กระทรวงศึกษาธิการ,พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562.กรุงเทพฯ:คุรุสภา, 2562.
- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. การจัดการและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2550.
- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. การจัดการและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง, 2550.
- รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารประกอบการสอน, 2550.

- รุจิรี ภู่อาระ และ จันทรานี สงวนนาม. การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊ค พอยท์ จำกัด, 2545.
- คณะทำงานและคณะอนุกรรมการ. คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และ คำสั่งที่เกี่ยวกับพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557.
- จันทรานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊คพอยท์จำกัด, 2551.
- ธีรยุทธ พึ่งเทียร. คู่มือประกอบการบรรยาย การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, 2553.
- ปัญญา แก้วกัญญา และสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียน หรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545.
- พระเฉลิมชาติ ชาตวิโร (อิทธิรงค์), ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย, กรุงเทพมหานคร: นวสารสินการพิมพ์, 2552.
- พระภราดร สุขากุล. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 12 บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, 2547.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ทักษิณ, 2550.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. รายงานผลการประเมินคุณภาพ ภายนอก รอบที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2549 - 2551 โรงเรียนพระปริยัติธรรมธรรม แผนกสามัญศึกษา, 2551.